

gemeente vele hellenisten onder hare leden telde. Het is echter niet denkbaar, dat hij dit woord aan Philo ontleende, waar zijne bedoeling eene zoo gansch andere was. Hij wil geen logosleer geven, evenmin als een lichtleer, wanneer hij Jezus noemt τὸ φῶς. Johannes definieert niet, onderstelt geen vergelijking bij zijne lezers tusschen hetgeen Philo van den λόγος leert, en wat zij van Christus gelooven. Hij leidt niets af uit het begrip λόγος, maar noemt aldus den Christus, den eeuwigen Zoon van God, door wien de Vader de wereld schiep. Het is eenvoudig dus een naam voor den Christus om hem te teekenen in zijne praeexistentie, en tegelijk in zijne openbaring onder de menschen. Zoo noemt Johannes hem ook in 1 Joh. 1 : 1 ὁ λόγος τῆς ζωῆς. Hij is het eeuwige leven zelf, maar dat leven zichtbaar en hoorbaar geworden, waarom Hij heet woord des levens. In Apoc. 19 : 13 wordt van den overwinnenden koning gezegd: καὶ κέκληται τὸ ὄνομα αὐτοῦ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ. Deze naam dus werd in de gemeente den Christus gegeven, en wordt door Johannes voor Hem gebruikt. Hij is het woord door God in de wereld uitgezonden, de „Amen” in persoon, in wien God zich naar Hebreë 1 : 1 volkomen en ten laatste heeft geopenbaard. Uit dezen tekst der Apocalypse blijkt dat in de omgeving van Johannes de Christus werd genoemd ὁ λόγος. Die naam is nu in den proloog van het Johannesevangelie volkomen op zijne plaats, omdat daar in groote trekken de historie van Christus en de door hem gegeven openbaring wordt beschreven; van hem die in de eeuwigheid wortelt, en nu weer is in de glorie. Zoo dunkt mij de conclusie van Zahn de juiste te zijn: „es wird also wohl eine aus der vorher angegeben, in dem Boden der christlichen